

vers. 7), ob similitudinem vers. 6 Psalmsi cum ultimo Psalmsi lvi, cujus tamen hac insertione perturbatur sententiarum nexus. Ceterum strophæ tres: vers. 3-5, immensam benignitatem tuam canam, o Deus; vers. 6-10, ostendit, servaturus cultores tuos, potentiam tuam, o Jova, qui terram sanctam una cum terris adjacentibus nostram esse jussisti; vers. 11-14, te doce vincemus.

1. Canticum, carmen Davidis.
2. Firmum (intrepidum) est cor meum, Deus, canam voce et fidibus gloriam meam (Jovam).
3. Expergiscere, nablium et lyra, excitabo anroram.
4. Celebrabo te inter populos, Jova, et canam te inter nationes.
5. Nam magna super cælos est gratia tua, et usque ad nubes veritas tua.
6. Effer te super cælos, Deus, et super omnem terram *sit* gloria tua :
7. Ut eripiantur dilecti tui, serva dextera tua, et exaudi nos.
8. Deus locutus est in sanctitate tua : lætitia exsultem ! dividam Sichemum, et vallem Succoth metiar.
9. Mihi est Gileaditis, mihi Manasse, et Ephraim monumentum capitis mei, Juda sceptrum meum.
10. Moab olla lotionis meæ, super Edom projicio calcem meum, de Philistæa júbilo.
11. Quis ducet me in urbem munitam, Quis deducet me usque ad Idumæam ?
12. Nonne tu, Deus, qui rejeceras nos, neque exhibas, Deus, cum exercitibus nostris ?
13. Da nobis auxilium ab adversario, vana est salus (auxilium) hominum.
14. Per Deum agemus fortiter, isque pedibus comminuet adversarios nostros.

NOTE.

Vers. 2. *Gloriam meam*, propr. *gloriam, inquam, meam*. Alii, *in anima mea*, quod languidum. — Vers. 3. *Excitabo*, etc., ut canam; Maurer, *vigilabo cum aurora*. — Vers. 7-14. Cf. Ps. lx.

BELLARMINI EXPLANATIO.

PSALMUS CVII.

PARATUM COR MEUM DEUS.

Hic Psalmus non eget explanatione: constat enim ex parte extrema Psalmsi lvi et lxi. Cur autem Psalmus hic additus sit ad alios, cum nihil novi contineat; ratio videtur fuisse, ut completeretur numerus centum quinguentia Psalmsorum: nisi forte subsit aliqua ratio magis recondita, quam mihi fateor notam non esse.

PSALMUS CIX.

SECUNDUM HEBRÆOS.

V. v. — 1. *In finem, Psalmus David.*

V. s. h. — *Victori, David Canticum*
[h. Psalmus].

2. Deus, laudem meam ne tacueris: quia os peccatoris et os dolosi super me apertum est.

3. Locuti sunt adversum me lingua dolosa, et sermonibus odii circumdederunt me, et expugnaverunt me gratis.

4. Pro eo ut me diligerent, detrahebant mihi: ego autem orabam.

5. Et posuerunt adversum me mala pro bonis, et odium pro dilectione mea.

6. Constitue super eum peccatorem, et diabolus stet a dextris ejus.

7. Cum judicatur, exeat condemnatus, et oratio ejus fiat in peccatum.

8. Fiant dies ejus pauci, et episcopatum ejus accipiat alter.

9. Fiant filii ejus orphani, et uxor ejus vidua.

10. Nutantes transferantur filii ejus, et mendicent, et ejiciantur de habitationibus suis.

11. Scrutetur fenerator omnem substantiam ejus, et diripiant alieni labores ejus.

12. Non sit illi adjutor, nec sit qui misereatur pupillis ejus.

13. Fiant nati ejus in interitum: in generatione una deleatur nomen ejus.

14. In memoriam redeat iniquitas patrum ejus in conspectu Domini, et peccatum matris ejus non deleatur.

15. Fiant contra Dominum semper, et dispareat de terra memoria eorum:

16. Pro eo quod non est recordatus facere misericordiam:

17. Et persecutus est hominem inopem, et mendicem, et compunctum corde mortificare.

18. Et dilexit maledictionem, et veniet ei;

Deus laudabilis mihi, ne taceas: quia os impii et os dolosi contra me apertum est.

Locuti sunt de me lingua mendacii: et verbis odii circumdederunt me, et expugnaverunt me frustra.

Pro eo quod eos diligebam, adversabantur mihi: ego autem orabam.

Et posuerunt contra me malum pro bono, et odium pro dilectione mea.

Constitue super eum impium, et Satan stet a dextris ejus.

Cum fuerit judicatus, exeat condemnatus, et oratio ejus sit in peccatum.

Fiant dies ejus pauci: episcopatum ejus accipiat alter.

Sint filii ejus pupilli, et uxor ejus vidua.

Instabiles vagentur liberi ejus, et mendicent, et querantur in parietinis suis.

Scrutetur exactor universa quæ habet, et diripiant alieni laborem ejus.

Non sit qui ejus misereatur, nec qui clemens sit in pupillis ejus.

Fiat novissimum ejus interitus: in generatione altera deleatur nomen ejus.

Redeat in memoriam [h. commemoretur] iniquitas patrum ejus apud Dominum, et iniquitas [h. peccatum] matris ejus non deleatur.

Sint contra Dominum semper, et intereat de terra memoria eorum:

Eo quod non est recordatus facere misericordiam: et persecutus est virum inopem, et pauperem: et compunctum corde, ut interficeret.

Et dilexit maledictionem, quæ [al. et] veniet ei;

et noluit benedictionem, et elongabitur ab eo.

Et indoit maledictionem sicut vestimentum, et intravit sicut aqua in interiora ejus, et sicut oleum in ossibus ejus.

19. Fiat ei sicut vestimentum quo operitur, et sicut zona, qua semper præcingitur.

20. Hoc opus eorum qui detrahunt mihi apud Dominum, et qui loquuntur mala adversus animam meam.

21. Et tu, Domine, Domine, fac mecum propter nomen tuum, quia suavis est misericordia tua.

Libera me, 22. quia egenus et pauper ego sum, et cor meum conturbatum est intra me.

23. Sicut umbra cum declinat, ablatum sum, et excussus sum sicut locustæ.

24. Genua mea infirmata sunt a jejunio, et caro mea immutata est propter oleum.

25. Et ego factus sum opprobrium illis; viderunt me, et moverunt capita sua.

26. Adjuva me, Domine Deus meus: salvum me fac secundum misericordiam tuam.

27. Et sciant quia manus tua hæc, et tu, Domine, fecisti eam.

28. Maledicent illi, et tu benedices: qui insurgunt in me, confundantur; servus autem tuus lætabitur.

29. Induantur, qui detrahunt mihi, pudore; et operiantur sicut diploide confusione sua.

30. Confitebor Domino nimis in ore meo, et in medio multorum laudabo eum.

31. Quia astitit a dextris pauperis, ut salvam faceret a persequentibus animam meam.

Argumentum. — Adversus homines impios, qui innocentem persequerentur, et mala pro beneficiis redderent, diras execrationes pronuntiat, atque mala multa capiti illorum dicit. De Doego alii cogitant, de Achitophelæ aut Simæi alii. Post exordium (vers. 1-3), sequuntur execrationes (vers. 6-20), tum precatio et spes (vers. 21-31).

1. Præcentori, carmen Davidis.

Deus laudum mearum (quem laudo semper),
ne sis surdus (alii, *tacens*) ad preces meas.

2. Nam os improbi et os fraudis contra me aperuerunt (hostes),
loquuntur mecum lingua mendaci.

3. Et verbis odii circumdant me,
et impugnant me sine causa.

4. Pro amore meo hostiliter persecuti sunt me,
ego vero preces sum.

ei; et noluit benedictionem, quæ elongabitur ab eo.

Et indutus est maledictione quasi vestimento suo, et ingreditur quasi aqua in viscera ejus: et quasi oleum in ossa ejus.

Sit ei quasi pallium [*h. vestimentum*], quo circumdatur, et quasi cingulum, quo semper accingitur.

Hæc est retributio eorum [*al. his*], qui adversantur mihi a Domino, et qui loquuntur malum contra animam meam.

Tu autem, Domine Deus, fac mecum propter nomen tuum: quoniam bona est misericordia tua, libera me.

Quoniam egenus, et pauper sum: et cor meum vulneratum est intrinsecus.

Quasi umbra cum inclinatur, abductus sum, excussus quasi locusta.

Genua mea vacillaverunt a jejunio, et caro mea mutata [*h. macilentia*] est absque oleo.

Et ego factus sum opprobrium eis: videntes me moverunt caput suum.

Adjuva me, Domine Deus meus: salva me secundum misericordiam tuam.

Et [*al. ut*] sciant quoniam manus tua hæc: tu, Domine, fecisti eam.

Maledicent illi, et tu benedices: restiterunt, et confundentur [*h. restiterunt, et confusi sunt*]: servus autem tuus lætabitur.

Induantur adversarii mei confusione, et operiantur quasi pallio confusione sua.

Confitebor Domino vehementer in ore meo, et in medio populorum [*h. multorum*] laudabo eum.

Quoniam stabit a dextris pauperis [*h. egentis*], ut salvet a iudicibus [*h. judicantibus*] animam ejus.

5. Et tribuunt mihi malum pro bono,
et odium pro dilectione mea.

6. Super illum constitue improbum (qui eum vexet),
et adversarius stet ad dexteram ejus.

7. Quum judicatur, exeat reus,
et precatio ejus sit in peccatum.

8. Sint dies ejus paucitates (pauci),
munus ejus accipiat alius.

9. Sint filii ejus orphani,
et uxor ejus vidua.

10. Vagentur liberi ejus et mendicent,
et stipem (vel victum) quaerant procul a ruderibus suis (domus suæ).

11. Illaqueet fornerator omnia quæ sunt illi,
et diripiant alieni laborem ejus.

12. Ne sit illi qui protrahat benevolentiam,
neve sit qui misereatur orphanorum ejus.

13. Sit posteritas ejus in excisionem,
in altera ætate deleatur nomen eorum.

14. In memoriam revocetur culpa patrum ejus apud Jovam
et peccatum matris ejus ne deleatur.

15. Sint (parentum delicta) coram Jova perpetuo,
et abscedat e terra memoriam eorum:

16. Eo quod non cogitavit facere misericordiam,
et persecutus est hominem afflictum et pauperem,
et fractum animo, ad interficiendum eum.

17. Et amavit execrationem (in miseros loqui), et venit ei
et noluit benedictionem, et procul abest ab illo.

18. Et induat execrationem ut vestimentum suum,
et intret illa aquarum instar in intima ejus,
et olei instar in ossa ejus.

19. Sit illi ut vestis, qua tegit se,
atque cingulum, quo perpetuo se cingit.

20. Hæc sit (vel est) merces adversariorum meorum a Jova,
et eorum, qui loquuntur malum contra me.

21. Tu vero, Jova, Domine,
fac mecum secundum nomen tuum;
nam bona (eximia) est gratia tua: eripe me.

22. Nam afflictus et pauper ego sum,
et cor meum vulneratum est in me.

23. Ut umbra, cum declinat, abeo;
excitior, ut locusta (ventis exagitata).

24. Genua mea labant præ jejunio,
et caro mea deficit pinguedine.

25. Et sum ego contumelia iis;
vident me, molitant caput suum.

26. Adjuva me, Jova, Deus mi,
salva me secundum gratiam tuam.
27. Et cognoscent, hoc esse manum tuam (manus tuæ opus),
te, Jova, fecisse illud.
28. Exsecrentur illi, tu vero benedicis;
insurgant, pudore afficiuntur,
et servus tuus lætatur.
29. Induant adversarii mei ignominiam,
et tegant se, ut tunica, contumelia sua.
30. Celebrabo Jovam valde ore meo,
et in medio multorum laudabo eum,
31. Quod stat ad dexteram egeni,
ut salvet eum a condemnantibus animam ejus.

NOTÆ.

Vers. 3. Alius, *res odii*, i. e. odia. — Vers. 4. Ego vero nil nisi preces fundo : cf. *ego sum pax*, i. e. quietus, Ps. cxx. 7. Alius, *ego vero vix precum*. — Vers. 6. *Illam*, collect. capiendum. *Ad dexteram* : accusatorem reo a dextra stesisse apud Hebræos, colligitur ex *Zach. iii. 4.* — Vers. 8. *Munus* : Maurer, *opes*. — Vers. 10. *Alexandr. legit vegorshon, expellantur*. — Vers. 11. *Illaqueet*, artibus fœneratiis ad se rapiat. — Vers. 12. Cf. Ovidii illud : « Sis miser et nulli miserabilis. » — Vers. 13. *Deleatur* : Maurer, *extinguatur*. — Vers. 17. *Maurer, ventat, absit*, quanquam futura eam convers. instructa nunquam optative accipiuntur. — Vers. 24. *Jejunio, ex ægritudine*, ait Maurer; ex penitentia, ait Hengstenberg. *Deficit pinguedine* sua pristina, emaciatur, *mem* privativo : ita Maurer; vel, *ut non sit pinguedo*, eod. sensu; Hengstenberg, *caro mea mentitur*, negatur (gr. ἀπαγορεύω : cf. *Math. vi. 16*), quia non est oleum, quo ungitur.

BELLARMINI EXPLANATIO.

PSALMUS CVIII.

TITULUS ET ARGUMENTUM.

In fl. eni, *Psalmus David.*

Non desunt ex recentioribus, qui hunc Psalmum exponant ad litteram de persecutoribus David, qualis fuit Doeg Idamæus, Achitophel et alii : sed cum nulla fiat in titulo mentio persecutorum David, et veteres expositores, Chrysostomus, Hieronymus, Augustinus, Theodoretus et Euthymius simpliciter de Juda profitore et Judæis exponant, et S. Petrus in *Actis Apostol.* cap. 1, de Juda profitore Psalmum hunc scriptum esse confirmet, nos quoque de Juda et Judæis Psalmum totum simpliciter exponemus. Igitur argumentum Psalmi est propheta per modum imprecationis adversus Judam et Judæos Christi persecutores.

EXPLICATIO PSALM.

Vers. 1. **1. DEUS, LAUDEM MEAM NE TACUERIS, QUIA OS PUGGATORIS, ET OS DOLOSI SUPER ME APERTUM EST.**

Verba Christi sunt similia illis, quæ habentur in Evangelio *Joan. xvii* : « Clarifica me, tu Pater. » Rogat igitur Christus homo Deum Patrem, ut laudem ejus, id est, innocentiam, charitatem aliasque virtutes non taceat, quod impletum est per Apostolos Spiritu Sancto plenos, qui omnibus linguis toti mundo Christi laudes predicaverunt; impletum quoque est per sequentes martyres, et confessores, et doctores, qui vel sanguine, vel mo-

ribus, vel litteris, vel miraculis, vel præconio vocis Christi encomia omnibus sæculis et omnibus gentibus nuntiaverunt. Reddit deinde causam, cur gloriam istam a Deo petat : quoniam non desunt, qui eam falsis criminationibus obscurare conentur. « Quia, inquit, os peccatoris et dolosi, » Calphe videlicet et Judæ, vel generatim populi judæici, « super me apertum est. » Dicit autem peccatoris et dolosi, quoniam persecutores Christi odio et invidia pleni erant, et tamen dolo simulabant amicitiam, cum dicerent : « Magister, scimus quia verax es, et viam Dei in veritate do-

ces, » etc., *Math. xxii*. Itaque peccatores erant, quia oderant, quem diligere debuissent; et dolosi erant, quia fingentes amicitiam eum capere volebant in sermone : vel, alii peccatores erant manifesti, qui aperte blasphemabant « eum seductorem esse, et in Beelzebub ejicere dæmonia; » alii dolosi erant, ac peccatores occulti, qui sub specie interrogationum, quasi discere cupientes, insidiabantur famæ et vite ejus. Ex hebræo nonnulli vertunt, *Deus laudis mea*, quia legunt in hebræo אלהי, non אלהים, sed falluntur; nam vox *elohé*, non semper est in regimine, sed est unum ex nominibus Dei, ut S. Hieronymus docet in epist. ad *Marcellam*. Adde quod nec Septuaginta Interpretes, nec S. Hieronymus agnoverunt istud regimen in nomine Dei, ut patet ex versionibus ipsorum. S. Hieronymus ex hebræo vertit, *Deus laudabilis mihi, ne taceas*; sed vox hebræa אלהים significat, *laus mea, vel laudem meam*; non enim hebræi declinant nomina per casus. Septuaginta Interpretes intellexerunt ea voce significari *laudem meam*. S. Hieronymus autem significari credit, *laus mea*, et ideo reddidit, *laudabilis mihi*; idem enim est: *Deus est laus mea, et Deus est laudabilis mihi*. Latinus Interpres græcam lectionem secutus est, quæ reprehendi non potest, cum hebræice lectioni conveniat. Illud, *ne tacearis*, opponitur illis, *os peccatoris apertum est*; æquum enim est ut veritas non taceat, quando falsitas clamat.

Vers. 2. **2. LOCUTI SUNT ADVERSUM ME LINGUA DOLOSA, ET SERMONIBUS ODII CIRCUMDIDERUNT ME, ET EXPUGNAVERUNT ME GRATIS.**

Declarat quod dixit : « Os peccatoris, et os dolosi apertum est super me. » « Apertum est, inquit, os dolosi, » quia locuti sunt adversum me lingua dolosa, laudantes, ut magistrum bonum, et interim insidiantes mihi, ut caperent in sermone. Apertum quoque est os peccatoris, quia « sermonibus odii circumdederunt me, » manifestantes verbis apertis odium quod gerebant in corde, et dicentes : « Non est hic homo a Deo; ecce homo vorax, et potator vini : Tolle, tolle, crucifige eum. » Sed sive dolosa lingua, sive sermonibus odii me oppugnarent, « gratis me oppugnabant, » quia sine ulla justa causa, cum redderent mala pro bonis. Illud, *expugnaverunt*, positum est pro *oppugnaverunt*. Verbum enim hebræicum et græcum *bellare* et *pugnare* significat. In eadem significatione ponitur hoc verbum in *Psalm. cxxviii* : « Sæpe expugnaverunt me a juventute mea; etenim non potuerunt mihi, » ubi illud, *non potuerunt mihi*, demonstrat, *expugnaverunt* positum esse pro *pugnaverunt*.

Vers. 3. **3. PRO EO UT ME DILIGERENT, DETRAHEBANT MIHI : EGO AUTEM ORABAM.**

Explicit ultimam illam particulam, *gratis*, nam cum rependere deberent amorem amoris, illi vice

dilectionis detrahebant mihi; ego tamen non reddidi mala pro malis, sed orabam Deum pro illis. Id aperle fecit Dominus in cruce, cum ait : « Pater, ignosce illis; » sed credibile est id eum occulte fecisse quotiescumque detractiones audiebat. Ex hebræo S. Hieronymus vertit, *pro eo quod eos diligebam*, ubi nos habemus, *pro eo ut me diligerent*. Sed vox hebræica ambigua est : potest enim esse nomen, ut est in sequenti versiculo, et significare, *dilectio mea*, et potest esse verbum, et significare *dilexi*, vel *diligebam*; nam a verbo אהבתי, quod est *diligere*, fit אהבתי, quod *dilexi* et *dilectio mea* significare potest. Græca vox ἀγαπήσει με, quæ significat, *diligere me*, est etiam ambigua, et potest accipi tam active, quam passive : pro *diligere me*, id est, pro *dilectione*, quam eis impendebam; et pro *diligere me*, id est, pro *dilectione*, quam mihi debebant; sed latinus Interpres sustulit istam ambiguitatem, et vertit, *pro eo ut me diligerent*, et hanc intelligentiam secuti sunt expositores veteres, tum græci, ut Chrysostomus et Theodoretus; tum latini, ut Hieronymus et Augustinus. Itaque veteres expositores Vulgatam latinam versionem suis expositionibus probaverunt.

4. **ET POSTERUNT ADVERSUM ME MALA PRO VERS. 4. BONIS, ET ODIIUM PRO DILECTIONE MEA.**

Idipsum clarius repetit, quasi dicat : Rependerunt mihi maledictionem pro benedictione, odium pro amore, vulnera multa pro citationibus multis, mortem corporalem pro vita spirituali.

5. **CONSTITUE SUPER EUM PEGGATOREM, ET DIABOLUS STET A DEXTRIS EJUS. Vers. 5.**

Transitum facit Propheta ad Judam, quem prævidebat « ducem futurum eorum qui comprehenderunt Jesum, » ut loquitur S. Petrus *Actor. i*, et per modum imprecantis prædicat, quæ illi eventura prospiciebat. Ac primum, inquit, « constitue super eum peccatorem, » id est, noluit Judas super se Christum, Dominum utique justissimum et mitissimum; ideo constituit super eum spiritum avaritiæ, cui serviet infeliciter usque ad mortem. Judas enim servire voluit mammonæ, ac per hoc servire non potuit Christo, « quia nemo potest duobus dominis servire, » *Math. vii*. Porro spiritus avaritiæ iniquissimus est, cum honorem Deo debitu idolo tribuat, dicente Apostolo *ad Ephes. v*, de avaritiâ, « quod est idololatriæ servitium. » Et diabolus stet a dextris ejus, » id est, et diabolus erit dux ejus in operibus malis, et illi perpetuo assistet, vel potius tanquam canem alligatum vinculo cupiditatis illum trahet, et ad nocendum proprio etiam magistro incitabit. S. Augustinus, per peccatorem præpositum Judæ, intelligit eundem diabolum, qui tanquam ejus dominus stabat a dextris ejus. Idem S. Augustinus recte monet Judam gessisse personam totius Synagoge, quemadmodum S. Petrus gerebat personam to-

VERS. 6. 6. CUM JUDICATUR EXEAT CONDEMNATUS, ET ORATIO EJUS FIAT IN PECCATUM.

Predicit nunc Propheta infelicitissimum exitum Juda, ad quam prophetiam respexisse videtur Dominus Joan. xvii, cum ait: « Quos dedisti mihi custodivi, et nemo ex iis perit, nisi filius perditionis, ut Scriptura impleatur. » Ergo, inquit, « cum judicatur a Deo in exitu de hac vita, « exeat, » id est, exhibit condemnatus, et si forte oraverit Deum, oratio ejus non solum non impetretur remissionem peccati, sed ipsa oratio fiet illi in peccatum. Cur oratio Judae facta sit illi in peccatum, rationem reddit S. Hieronymus, quia oravit sine spe indulgentiae, et desperans laqueo se suspendit. S. Augustinus dicit factam esse in peccatum, quia non est facta per Christum mediatorem. Euthymius addit factam esse in peccatum, quia Judas, ut etiam ceteri persecutores Christi, orabant Deum pro exterminatione nominis christiani. Posset etiam addi Judae orationem factam esse in peccatum, quia Judas non a Deo, sed a diabolo auxilium petit. Diabolus autem suspendium illi suavit. Quo loco admonendi sunt lectores, orationem peccatoris non semper esse peccatum, sed saepe multum valere ad remissionem peccatorum, ut intelligi potest ex oratione Publicani, Luc. xviii; tunc autem fieri in peccatum, et vere esse peccatum, cum is qui orat, vel non orat quem debet orare, id est, Deum verum, sed idola, vel diabolum; vel non orat pro re bona, quam aequum est a Deo peti, sed pro re mala, quae Deo displicet, ut pro ruina inimicorum; vel non orat per unicum mediatorem, qui est Christus, sed per merita sua, quae superbe se habere praesumit; vel denique non orat cum spe, aut fide, aut aliis necessariis bonae orationis comitibus. Eadem quae hic dicuntur de Juda conveniunt Judaeis, quorum ille tyrum gerebat. Judaei enim qui credere nolunt in Christum, exeunt de hac vita condemnati ad mortem sempiternam; et oratio eorum, quam assidue fundunt in synagogis suis, fit illis in peccatum: quia non orant Patrem per Filium, cum nec Filium, nec Patrem norint, et quia postulant quae Deo non placent, excidium videlicet christianorum, et celerem adventum Antichristi; hunc enim illi pro Christo recipiant, ut dicitur Joan. v.

VERS. 7. 7. FIANT DIES EJUS PAUCI, ET EPISCOPATUM EJUS ACCIPIAT ALTER.

Hic est locus quem S. Petrus allegavit Actor. 1, ut ostenderet necessarium fuisse ut in locum Judae aliquis substitueretur; et cum omnes Apostoli et discipuli judicio S. Petri acquiescerint, ac per hoc unanimi consensu locum istum Psalmi de Juda

Oratio peccatoris non semper est peccatum.

intellexerint, nemini licet aliter exponere. « Oportet, » inquit apostolus Petrus Actor. 1, « impleri Scripturam, quam praedixit Spiritus Sanctus per os David de Juda, qui fuit dux eorum qui comprehenderunt Jesum. » Videmus autem impletum fuisse hoc vaticinium in Juda perfectissime: nam facti sunt dies ejus pauci, sive cum S. Augustino intelligamus dies apostolatus, sive cum S. Hieronymo dies vitae, sive cum Euthymio dies ejus post peccatum commissum. « Et episcopatum, » id est, apostolatium « ejus accipiat alter, » Mathias videlicet, qui omnibus modis erat alter, id est, non consanguineus, non familiaris, non amicus, non similis vitae ac morum. Nomen episcopatus in hebraeo est כהן, quod ab inspicendo et visitando deducitur; debet enim episcopus assidue inspicere et visitare oves suas, de quibus rationem Domino redditurus est: id quod, qui longe absunt ab episcopatu suo, certe praestare non possunt. Hoc idem impletum est in Judaeis: nam post Judae peccatum pauci fuerunt dies Judeorum in episcopatu, id est, in sacerdotio, sive pontificatu; et episcopatum eorum accipit alter, quia translatum est sacerdotium Aaronicum ad sacerdotium secundum ordinem Melchisedech, et nulli sunt hodie pontifices Judeorum, et multi sunt pontifices christianorum.

8. FIANT FILII EJUS ORPHANI, ET UXOR EJUS VI-
DUA.

Ne quis forte existimaret Judam condemnandum ad poenam aliquam, vita durante, et ut fierent dies ejus pauci in episcopatu, non in corpore, Propheta declarat dies ejus futuros etiam paucos, ob imminentem veram mortem, per quam filii ejus orphani, et uxor vidua remaneret. Quod impletum est, quia eadem die laqueo se suspendit, et non diu postea in excidio Hierosolymae omnes fere viri interierunt: et relicti sunt plurimi orphani et plurimae viduae.

9. MUTANTES TRANSFERANTUR FILII EJUS, ET MENDICIS; ET EJCIANTUR DE HABITATIONIBUS SUI.

Explicat sermum filiorum Judae, ac dicit eos instabiles vagaturos et mendicatos in aliena regione, quoniam ab habitatione sua ejicientur. In hebraeo paulo aliter leguntur ultima verba hujus versiculi. Sic enim verit S. Hieronymus, et quae-rantur in parietinis suis. Sed Septuaginta Interpretes, quos latinus sequitur, non legerunt in hebraeo דרוך, quod significat quae-rere, sed נשר, quod significat ejicere. Et, ut saepe diximus, lectio quam habuerunt in suis codicibus Septuaginta seniores, omnino preferenda est lectioni Rabbiorum. Il-lud, in parietinis suis, optime translatum est a Sep-tuaginta Interpretibus in τῶν ἀεικλιθῶν ἀπέρας, id est, ex ruinosis habitationibus suis. Nam ibi signifi-cant parietina, id est, domus diruta, ubi soli re-manent parietes. Particula ex, quam habent Sep-

tuaginta Interpretes, habetur satis aperte in hebraeo, quamvis S. Hieronymus verit in: quoniam particula וּ utrumque significare potest, sed frequentius accipitur pro ex, vel ab. Itaque sensus nostrae lectionis est, quod Judae filii, et ceteri Judaei non solum non permittentur habere integras domos, quia Hierusalem evertenda erat, sed ejicientur etiam de habitationibus dirutis, ut ne ruinas quidem domorum suarum possidere eis liceat, quod impletum esse res ipsa testatur.

VERS. 10. 10. SCRUTETUR FENERATOR OMNEM SUBSTANTIAM EJUS; ET DIRIPIANT ALIENI LABORES EJUS.

Redditur hoc loco ratio cur filii Judae et Judei ceteri sint futuri pauperissimi, ac plane mendici: quia videlicet creditores eorum, quibus solvendo non erunt, diligentissime quaerent, et accipient substantiam eorum; et si quid superfuert ex labore eorum quantum diripient alieni, milites scilicet Titi imperatoris, qui (ut scribit Josephus lib. VI De Bello Judaico, cap. xv) scrutabantur aurum etiam in visceribus hominum, ad hunc finem illos dissecantes. Et haec quidem olim passi sunt Judaei, sed nunc feneratoris effecti ex bonis pauperum christianorum ditescunt. Il-lud, scrutetur, nunc est in codice hebraico, שׂוּד, quod illaqueare, vel irretire, significat. Sed Sep-tuaginta et S. Hieronymus, qui verterunt scrutetur, videtur legisse רכש, quod est diligenter quaerere; proinde post tempora S. Hieronymi, locus hic vitio librarium corruptus videtur.

VERS. 11. 11. NON SIT ILLI ADJUTOR, NEQ. SIT QUI MISE-
REATUR PUPILLIS EJUS.

Et hoc manifeste impletum est in Juda et in Judaeis; Judas enim ad principes sacerdotum accessit et pecunias retulit, ac se peccasse confessus, nihil auxilii vel consolationis accepit; responderunt enim: « Quid ad nos? tu videris! » Matth. xxvii. Quare rejectus a sacerdotibus, et a Christo veniam non sperans, abiens laqueo se suspendit. Porro Judaei a Romanis obsessi neminem habuerunt, qui eos juvare auderet.

VERS. 12. 12. FIANT NATI EJUS IN INTERITUM, IN GE-
NERATIONE UNA DELEATUR NOMEN EJUS.

Predicit Propheta, filius Judae mortuus, delendum omnino nomen ejus in generatione una, quia videlicet non remanebunt filii filiorum, id est, secunda vel tertia generatio. Et hoc quidem de filiis carnis Judae impletum esse credimus: sed scimus etiam adimpletum in filiis spiritualibus. Nam aliorum Apostolorum multi numerati sunt filii filiorum, quos illi per Evangelii predicationem in Christo genuerunt: et posteritas eorum in aeternum manebit. Judae vero spiritualis posteritas nulla est; Judaei vero quamvis non omnino extincti sint, perit tamen in generatione una regnum, sive respublica eorum: nam post eversam Hierosolymanam, dispersi fuerunt in gen-

Aurum in visceribus Judaeorum a militibus Titi quaesitum.

Episcopi omnium est sonum graecum visitare.

tes, et nunc impletur in eis quod praedixit Osee propheta cap. 10: « Quia dies multos sedebunt filii Israel sine rege, et sine principe, et sine sacrificio, et sine ephod, et sine theraphim. » Itaque illud, interitum, significat interitum populi, sive regni, et non sicut amplius unus populus, sive regnum, sed homines dispersi per omnes populos et regna. Ex hebraeo S. Hieronymus verit: Fiat novissimum ejus interitus, in generatione altera deleatur nomen ejus. Sed Septuaginta non male verterunt: « Fiant nati ejus in interitum, in generatione una deleatur nomen ejus. » Nam vox חוריתו significat ad litteram reliquiae ejus, sive, quod post eum remanet. Et quamvis possit hoc significare, novissimum ejus, ut verit S. Hieronymus, quia novissimum postea erit, tamen recisissime verterunt Septuaginta Interpretes, nati ejus, id est, reliquiae ejus, sive posteritas ejus. Il-lud quoque, in generatione una, recte interpretatum est: quoniam Septuaginta non legerunt אחד, id est altera, ut legit S. Hieronymus, sed אחד אחד, id est una; lite re enim simillimum sonet, et facile fuit librariis unam litteram pro alia ponere.

13. IN MEMORIAM REDEAT INIQUITAS PATRUM EJUS IN CONSPECTU DOMINI: ET PECCATUM MATRIS EJUS NON DELEATUR.

Addit Propheta ad calamitates Judae et Judeorum, ut peccata parentum in eis puniantur. Vocat autem patres, non solum patrem ejus naturalem, sed omnes eos Hebraeos qui peccaverunt in deserto, et postea in terra promissionis; vocat vero matrem, non tantum matrem propriam, sed integram Synagogam, sive ipsam civitatem Hierusalem, de qua dicitur Thren. 1: « Peccatum peccavit Hierusalem. » Quod autem hic dicit Propheta, significavit etiam Dominus Matth. xxiii, cum ait: « Ut veniat super vos omnis sanguis justus, qui effusus est super terram a sanguine Abel justii, usque ad sanguinem Zachariae filii Barachiae, quem occidistis inter templem et altare. Amen dico vobis, venient haec omnia super generationem istam. » Et hoc ipsum imprecari sunt impii Judaei filiis suis, Matth. xxvii, 25: « Sanguis ejus super nos et super filios nostros. » Neque repugnat haec sententia verbis Ezech. cap. xviii: « Filii non portabunt iniquitatem patris. » Ezechiel enim loquitur de filiis qui non imitantur peccata parentum; Psalmus autem loquitur de filiis qui peccata parentum imitantur. Deus enim, irritatus peccatis parentum, expectat quidem filios ad poenitentiam; sed si illi pergant parentum iniquitates imitari, et si imple re mensuram patrum suorum, tandem omnes exterminat, non solum considerans peccata praesentium, sed etiam praeteritorum. Atque hoc est quod Exod. xx, Deus dixit, cum legem populo daret: « Ego sum Deus tuus fortis, zelotes, visitans peccata parentum in filios, in tertiam et quartam generationem eorum qui oderunt me. » Vide de concordia harum

VERS. 13.

Quomodo peccata parentum puniantur in filiis?

Scripturarum S. Thomam in I II, *Quaest. LXXXVII*, art. 8, et theologos caeteros apud Magistrum Sententiarum, lib. II, dist. 33.

Vers. 14. 14. FIANT CONTRA DOMINUM SEMPER, ET DISPEREAT DE TERRA MEMORIA EORUM, PRO EO QUOD NON EST RECORDATUS FACERE MISERICORDIAM.

Repetit quod dixit de peccatis parentum, et eleganter opponit memoriae peccatorum memoriam gloriae Judae et Judaeorum, quasi dicat: Vivet coram Deo memoria peccatorum patris et matris ipsorum, ut poena semper maneat, et contra dispareat de terra memoria gloriae et felicitatis ipsorum. Illud enim, *contra Dominum*, significat, *coram Domino*, sive ex opposito oculorum Domini, ut semper videantur a Domino peccata illa: haec enim est vis vocis hebraicae נִשְׁכַּח, et graece *ἐπιλανθάνω*. Illud autem, *memoria illorum*, non significat simplicem memoriam personarum, sed faustam commemorationem. Viget enim commemoratio aliorum Apostolorum, quae quotannis renovatur cum honore et laudibus ipsorum: Iude commemoratio nulla fit, et si quando nomen eius pronuntiandum est, cum execratione et horrore pronuntiatur: sic etiam gentis Judaeorum nulla fit commemoratio, nisi cum contemptu, ut gentis vilissimae, quae ubique servit. Addit Propheta causam tot calamitatum Judae et Judaeorum: « Quoniam, inquit, non est recordatus facere misericordiam; » nam, ut scribit B. Jacobus cap. II: « Judicium sine misericordia illi, qui non facit misericordiam; » Hoc enim fuit peccatum Iude, quod cum videret principes Judaeorum furere adversus Christum, ipse nulla misericordia motus erga innocentem magistrum et Dominum suum, crudelissime illum tradidit capiendum et occidendum.

C. n. memo-
riatio
Aposto-
lorum vi-
get, In-
de mi-
seri-
cordia.

Vers. 15. 15. ET PERSECUTUS EST HOMINEM INOPEM ET MENDICUM, ET COMPUNCTUM CORDE MORTIFICARE.

Explicat Propheta in quo sita fuerit crudelitas Judae et populi Judaeorum, quia videlicet persecutus est Christum, « hominem inopem et mendicum, et compunctum corde mortificare, » id est, ad eum morti tradendum. S. Augustinus non audeat haec de Christo exponere, quia Christus non potest dici *compunctus corde*, cum compunctio sit propria eorum, quorum est penitentia. Ideo per hominem *compunctum corde*, intelligit Apostolos et alios fideles, quos Judae usque ad mortem persecuti sunt. Sed quia S. Hieronymus, Theodoretus, Euthymius et alii de Christo haec omnia intelligunt, et textus ipse quadammodo nos cogit, ut hunc versiculum de Christo potissimum exponamus, dicendum est Christum dici *hominem inopem*, quia cum esset dives, « propter nos egenus factus est, » ut nos inopia sua locupletaret, ut dicit Apostolus II *Corinth. VIII*. Dicit etiam *mendicum*, quia ex aliena misericordia in hoc mundo vivere voluit, ut verbo Dei praedi-

Christus
cur in-
dignus et
inops di-
catur?

cando, et orationi pro nobis faciente totus incumberet; dici denique *compunctum corde*, non compunctione culpa, sed compunctione poenae et anxietatis, ac sollicitudinis, quam pro salute generis humani assidue in corde gerabat. Notatur autem in his verbis summa crudelitas: nam quod hominem occidere querunt, vel moveri solent ab iracundia ob injuriam acceptam, vel a cupiditate spoliandi divitem, vel ab invidia alienae felicitatis. Christus autem, misis et humilis corde, nemini faciebat injuriam; et cum esset adeo contemptor honorum hujus mundi, ut voluntarie mendicus factus esset, non habebat unde oculos cupidorum provocaret. Denique cum assidue hominum peccata defferet, et ad penitentiam agendam, ad felicitatem mundi sperendam, ab bona coelestia desideranda hortaretur, nulla erat causa cur eum ad mortem ullus quaereret.

Quomodo
Christus
corde
compunc-
tus didi-
cavit?

Vers. 16. 16. ET DILEXIT MALEDICTIONEM, ET VENIET EI; ET NOLUIT BENEDICTIONEM, ET ELONGABITUR AB EO.

Nemo est qui diligere possit maledictionem, vel odio habere benedictionem, si sub ratione maledictionis et benedictionis voluntati proponantur; sed dicitur homo diligere maledictionem et nolle benedictionem, quando ipse sibi causa est, malis suis operibus, cur maledicatur et non benedicatur. Sic Judas, tradendo Christum Judaeis ob cupiditatem modicae pecuniae, dilexit maledictionem, quia ipse sibi causa fuit cur malediceretur a Deo; et ipse idem deserendo Christum, in quo benedicende erant omnes generationes, noluit benedictionem, quia ipse sibi causa fuit cur non benediceretur a Deo. Quod idem de populo Judaeorum dici potest. Venit enim Filius Dei de caelo, ut benediceret populum suum; sed illi, Christum occidendo, sibi ipsi in causa fuerunt, cur pro benedictione maledictionem acciperent, et benedicto ad gentes transferretur. Porro benedictio Dei cumulum bonorum omnium significat, quemadmodum et maledictio cumulum omnium malorum. Videmus autem haec impleta fuisse primum in Juda, qui continuo et pecunias, quas acceperat, et vitam temporalem et sempiternam amisit; deinde in populo Judaeorum, qui regnum et sacerdotium perdidit, et execratus atque obstinatus in incredulitate vivit, donec ad tenebras exteriores, quae sunt in gehenna, descendat.

Judas
quomodo
male-
dictionem
dilexit
benedic-
tionem
noluerit.

Vers. 17. 17. ET INDUIT MALEDICTIONEM SICUT VESTIMENTUM, ET INTRAVIT SICUT AQUA IN INTERIORA EJUS, ET SICUT OLEUM IN OSSIBUS EJUS.

Declarat Propheta pulcherrimis similitudinibus maledictionem divinam esse cumulum omnium malorum tum exteriorum, tum interiorum, ita ut homo maledictus a Deo cunctis malis ita repleatur, ut nulli bono relinquatur locus. Primum comparat maledictionem divinam vestimento,

quod totum corpus undique tegit, et quia vestimentum non intrat ad viscera, comparat etiam aquae, quae hominem demersum in mari, non solum exterius abluat, sed etiam intrat ad stomachum, ad ventrem, ad pectus, ad omnia interna corporis humani: et quoniam aqua non penetrat ossa, imo neque carnes, venas, nervos, addit comparisonem olei, quod subtilissimum est, et non solum carnes et venas, et nervos, sed ipsa etiam ossa pervadit. Sic igitur divina maledictio, non solum Iudae et Judaeorum, sed omnium illorum quibus dicitur: « Ite, maledicti, » replebit malis corpus et omnia ejus membra; replebit animam et omnes ejus sensus; replebit et mentem, et usque ad intima intelligentiae et voluntatis penetrabit. Quae certe si homines mortales serio cogitarent, non sine magno horrore viverent.

Vers. 18. 18. FIAT EI SICUT VESTIMENTUM QUO OPERITUR, ET SICUT ZONA QUAE SEMPER PRAECINGITUR.

Addit Propheta maledictionem illam non solum ubique penetratam, sed etiam sempiternam futuram. « Fiat, inquit, ei, » sub ratione et populo Judaeorum, « ea maledictio sicut vestimentum quo operitur, » id est, sicut illi adhaereat, quemadmodum vestis semper adhaeret homini, ne turpidum ejus appareat. « Et sicut zona quae semper praecingitur, » id est, non solum maledictio illi adhaereat, sed etiam firmisime adhaereat, quo modo cingulum firmissimis et multiplicibus nodis adstringi solet. Quis digne cogitare valeat qualis sit nodus, quam firmus, quam insolubilis, decretum immutabile omnipotentis voluntatis Dei?

Vers. 19. 19. HOC OPUS EORUM, QUI DETRAHUNT MIHI APUD DOMINUM, ET QUI LOQUUNTUR MALA ADVERSUS ANIMAM MEAM.

Concludit Propheta predicationem miseriarum Judae, dicens: « Hoc opus eorum, » id est, haec erit merces operis eorum. Accipitur enim in Scriptura opus pro mercede operis, ut *Levit. XIX*: « Non morabitur opus mercenarii tui apud te usque mane. » « Qui detrahunt mihi, » id est, qui me seductorem vocant, qui Filium Dei esse negant, etc., « apud Dominum, » id est, haec erit merces eorum apud Dominum, sive a Domino, ut clarius habetur in textu hebraico, quem S. Hieronymus sic reddidit: *Haec est retributio a Domino his qui mihi adversantur, et qui loquuntur mala adversus animam meam*, id est, qui obloquuntur de me mala. Est enim haec pars posterior versiculi, repetitio et explicatio prioris.

Vers. 20. 20. ET TU, DOMINE, DOMINE, FAC MEUM PROPTER NOMEN TUUM, QUIA SUAVIS EST MISERICORDIA TUA.

In ultima parte Psalmi precatur Christus pro se, et pro corpore suo, quod est Ecclesia; et pre-

cando praedicit multa bona, quemadmodum in superioribus versibus per modum imprecationis praedixit multa mala Iudae et Judaeis. Primum igitur orat Dominum, ut sibi semper adsit, seque et corpus suum adjuvet propter gloriam nominis sui. « Et tu, inquit, דְּיָהּ אֱלֹהֵינוּ, Domine, Domine. » Prima vox continet nomen quatuor litterarum, quod est proprium Dei, et deductur ab esse, quia Deus est fons essendi; secunda continet aliud nomen, quod proprie Dominum significat. Ita sensus est: Tu fons essendi, qui es Dominus omnium rerum, « fac mecum, » id est, mecum operare, mihi te adjuvare, « propter nomen tuum, » id est, ad gloriam tuam. « Quia suavis est misericordia tua, » id est, quia misericordia tua benigna est, et facile inclinatur ad succurrendum miseris. Ubi loquitur tum pro se, tum pro corpore suo, quod est Ecclesia, et poscit auxilium Dei adversus persecutores ex tribus capitulis: primo, quia Deus est Dominus omnium rerum, ac per hoc potest, si velit, hostes reprimere; secundo, quia hoc postulatur propter nomen Dei extollendum; tertio, quia Dei misericordia benigna est, ac per hoc Deus non solum potest, sed etiam vult misereri. Et quoniam, ut dixi, haec est predictio per modum precationis, vel simul precatio et predictio: ideo certum sumus Ecclesiam Christi semper a Deo protegendam et juvandam esse, « ut portae inferi non prevaleant adversus eam, » juxta illud quod dicitur *Matth. XVI*.

Vers. 21. 21. LIBERA ME, QUIA EGENUS ET PAUPER EGO SUM, ET COR MEUM CONTURBATUM EST INTRA ME.

Pergit in oratione Propheta in persona Christi et videtur respicere tempus illud, quo Christus dixit *Joan. XII*: « Nunc anima mea turbata est, et quid dicam? Pater, salvifica me ex hac hora; » vel cum in horto precatus est Patrem, et Apostolis dixit: « Tristis est anima mea usque ad mortem. » « Libera, inquit, me ab imminente morte, quoniam egenus et pauper ego sum, » id est, omni humano auxilio destitutus, non habeo, qui pugnet pro me; et anima mea turbata est intra me, id est, tristitia et horror ex consideratione mortis future turbavit me. Haec autem Christus dicebat, ut ostenderet se vere esse hominem, qui mortem absolute consideratam, ut naturae contrarium exhorrebat: cum tamen eandem mortem, ut pretium redemptionis a Patre decerneret et ordinatum maxime desideraret. Quare *Joan. XII*, cum dixisset: « Salvifica me ex hac hora, » subjunxit: « Sed propterea veni in hanc horam; » et *Matth. XXVI*, cum dixisset: « Transeat a me calix iste, » continuo addidit: « Sed non sicut ego volo, sed sicut tu. » Porro quod allinet ad corpus Christi, quod est Ecclesia, petitur liberatio a persecutionibus et tentationibus, quia caetus Ecclesiae egenus et pauper est, id est, non nullus viribus suis, aut meritis suis, sed tanquam vere mendiculus, in solo Deo confidit.

Christus
indicat
se verum
esse ho-
minem.